

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК 378.091.39:004(4+477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20676970>

Розвиток цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти: європейський досвід та українські перспективи

Бестужев Владислав Олександрович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Харківський національний педагогічний університет, вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, Україна, <https://orcid.org/0009-0009-9297-9044>

Прийнято: 17.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація.** Мета статті* полягає в аналізі європейського досвіду розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти та визначенні перспектив його використання в системі вищої освіти України. Актуальність дослідження зумовлена процесами цифрової трансформації освіти, необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, розвитком цифрової дидактики, поширенням змішаного та дистанційного навчання, а також зростанням ролі цифрових технологій і штучного інтелекту в освітньо-науковій діяльності.

Методи. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових методів, зокрема аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та систематизацію наукових джерел, нормативно-правових документів ЄС та України, нормативних документів щодо цифровізації освіти й розвитку цифрової компетентності.

Результати. Установлено, що сучасні європейські підходи до розвитку цифрової компетентності характеризуються комплексністю, міждисциплінарністю та практикоорієнтованістю. Визначено, що цифрова

компетентність у країнах ЄС розглядається як інтегрована характеристика особистості, що охоплює інформаційну грамотність, цифрову комунікацію, створення цифрового контенту, кібербезпеку, критичне мислення, цифрову етику та здатність до безперервного професійного розвитку. З'ясовано, що важливими тенденціями розвитку цифрової компетентності в закладах вищої освіти країн ЄС є системна інтеграція цифрових технологій в освітній процес, професіоналізація цифрової компетентності викладачів, розвиток цифрової дидактики, використання змішаного та дистанційного навчання, упровадження цифрових платформ і технологій штучного інтелекту. Обґрунтовано перспективи використання європейського досвіду в системі вищої освіти України, зокрема адаптацію рамок *DigComp* і *DigCompEdu*, модернізацію освітніх програм, розвиток цифрової компетентності науково-педагогічних працівників, створення цифрового освітнього середовища, забезпечення цифрової безпеки та академічної доброчесності.

Висновки. Доведено, що використання європейського досвіду розвитку цифрової компетентності сприятиме модернізації системи вищої освіти України, підвищенню якості професійної підготовки, розвитку цифрової культури учасників освітнього процесу та інтеграції українських закладів вищої освіти до європейського освітнього простору. Перспективами подальших досліджень є розроблення моделей формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу та створення інструментів оцінювання рівня цифрової компетентності відповідно до європейських стандартів.

Ключові слова: цифрова компетентність, заклади вищої освіти, учасники освітнього процесу, цифрові технології, європейський досвід, професійний розвиток викладачів.

Development of Digital Competence of Participants in the Educational Process in Higher Education Institutions: European Experience and Ukrainian Perspectives

Vladyslav Bestuzhev

PhD Student (Third Educational and Scientific Level of Higher Education),

H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,

29 Alchevskykh St., Kharkiv, 61002, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0009-9297-9044>

Abstract. Objective. *The purpose of this article is to analyze European experience in developing digital competence among participants in the educational process at institutions of higher education and to identify prospects for its application in Ukraine's higher education system. The relevance of the study is determined by the processes of digital transformation in education, the need to improve the quality of professional training for future specialists, the development of digital didactics, the spread of blended and distance learning, as well as the growing role of digital technologies and artificial intelligence in educational and scientific activities.*

Methods. *The study employs a set of general scientific methods, including analysis, synthesis, generalization, comparison, and systematization of scientific sources, EU and Ukrainian regulatory documents, and normative documents regarding the digitalization of education and the development of digital competence.*

Results. *It has been established that contemporary European approaches to the development of digital competence are characterized by their comprehensive, interdisciplinary, and practice-oriented nature. It was determined that digital competence in EU countries is viewed as an integrated personal characteristic encompassing information literacy, digital communication, digital content creation, cybersecurity, critical thinking, digital ethics, and the capacity for continuous professional development. It has been established that key trends in the development*

of digital competence in higher education institutions in EU countries include the systematic integration of digital technologies into the educational process, the professionalization of teachers' digital competence, the development of digital didactics, the use of blended and distance learning, and the implementation of digital platforms and artificial intelligence technologies. The prospects for applying European experience in Ukraine's higher education system are substantiated, specifically the adaptation of the DigComp and DigCompEdu frameworks, the modernization of educational programs, the development of digital competence among academic and teaching staff, the creation of a digital educational environment, and the assurance of digital security and academic integrity.

Conclusions. *It has been demonstrated that drawing on European experience in the development of digital competence will contribute to the modernization of Ukraine's higher education system, the improvement of the quality of professional training, the development of a digital culture among participants in the educational process, and the integration of Ukrainian higher education institutions into the European Higher Education Area. Prospects for further research include the development of models for fostering digital competence among participants in the educational process and the creation of tools for assessing the level of digital competence in accordance with European standards.*

Keywords: *Digital competence, higher education institutions, participants in the educational process, digital technologies, European experience, professional development of teachers.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах цифрової трансформації суспільства та модернізації системи вищої освіти проблема розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу набуває особливої актуальності. Стрімке впровадження цифрових технологій, вимушена тривалість дистанційного й змішаного навчання, прогресуючий розвиток цифрових

технологій та штучного інтелекту, широке використання систем управління навчанням, хмарних сервісів, цифрових освітніх платформ тощо зумовлюють необхідність підготовки учасників освітнього процесу до ефективної діяльності в цифровому освітньому середовищі. Цифрова компетентність сьогодні розглядається як одна з ключових компетентностей XXI століття, що забезпечує здатність до професійної мобільності, безперервного навчання, критичного оцінювання інформації, безпечної та етичної взаємодії у цифровому просторі.

Особливої значущості проблема розвитку цифрової компетентності набуває у закладах вищої освіти, оскільки саме вони забезпечують підготовку майбутніх фахівців для функціонування в умовах цифрової економіки та інформаційного суспільства. Водночас сучасна практика свідчить про нерівномірний рівень сформованості цифрової компетентності учасників освітнього процесу, недостатню готовність окремих викладачів і здобувачів освіти до ефективного використання цифрових технологій, потребу в оновленні змісту професійного розвитку та вдосконаленні цифрового освітнього середовища закладів вищої освіти.

Актуальність дослідження також посилюється євроінтеграційними процесами України та необхідністю врахування провідного європейського досвіду цифровізації освіти. У країнах Європейського Союзу (далі ЄС) активно впроваджуються рамки цифрових компетентностей, зокрема DigComp та DigCompEdu, реалізуються стратегії цифрової трансформації освіти, створюються системи підтримки професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників. Аналіз європейського досвіду розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу дає змогу визначити ефективні підходи, механізми й педагогічні практики, перспективні для адаптації та впровадження в системі вищої освіти України.

Отже, актуальність теми зумовлена потребою осмислення європейського досвіду розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу,

необхідністю вдосконалення цифрового освітнього середовища закладів вищої освіти України та пошуком ефективних шляхів підвищення якості професійної підготовки й професійного розвитку в умовах цифровізації освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти є однією з ключових у сучасній педагогічній науці та практиці. Теоретичним підґрунтям більшості сучасних досліджень є європейські рамки цифрових компетентностей DigComp та DigCompEdu, розроблені Спільним дослідницьким центром Європейської Комісії. У рамці DigCompEdu цифрова компетентність педагогічних працівників трактується як інтегрована здатність ефективно використовувати цифрові технології для професійної взаємодії, організації освітнього процесу, оцінювання, створення цифрового контенту та розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти [10]. Оновлена рамка DigComp 2.2 акцентує увагу на безпечному, критичному й відповідальному використанні цифрових технологій, зокрема систем штучного інтелекту [11].

Упродовж останніх років зарубіжні та вітчизняні науковці досить активно досліджують проблеми цифрової трансформації вищої освіти, питання формування та розвитку цифрової компетентності викладачів та здобувачів освіти, упровадження цифрових технологій і цифрових освітніх середовищ тощо. Так, С.Redecker обґрунтувала структуру та зміст цифрової компетентності педагогічних працівників у межах DigCompEdu [10]. R.Vuorikari, S.Kluzer та Y.Punie запропонували концепцію цифрової компетентності громадян, адаптувавши її до сучасних викликів цифрового суспільства та розвитку штучного інтелекту [11].

У дослідженнях J.Cabero-Almenara, J.J.Gutiérrez-Castillo, A.Palacios-Rodríguez та J.Barroso-Osuna здійснено порівняльний аналіз європейських рамок цифрової компетентності педагогів та визначено їх значення для професійного розвитку викладачів [13].

Важливими для дослідження є праці, присвячені оцінюванню цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти. Зокрема, у роботах науковців з Португалії S.Dias-Trindade, J.A.Moreira, C.Nunes проаналізовано рівні цифрової компетентності викладачів в університетах країн Європи та визначено роль DigCompEdu як інструменту їхнього професійного саморозвитку [14]. J.-A.López-Núñez, S.Alonso-García, B.Berral-Ortiz та J.-J.Victoria-Maldonado узагальнено сучасні підходи до оцінювання цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти, а також виокремлено основні критерії її діагностики [15].

Проблематика цифрової компетентності активно висвітлюється й у працях українських учених. Зокрема, Р.Сторонський, О.Дороніна, О.Паламарчук проаналізували сучасні підходи до трактування сутності цифрової компетентності викладачів, розкрили особливості її розвитку в умовах цифровізації вищої освіти, охарактеризували роль інноваційних технологій у підвищенні ефективності освітньої діяльності, а також визначили перспективи й основні виклики впровадження цифрових технологій у систему вищої освіти України [6]. У монографії Л.Петренко, О.Кучерявого, О.Лавріненка окреслено теоретико-методичні засади формування цифрової компетентності викладача вищої школи та акцентовано увагу на тому, що цифрова компетентність є цільовим орієнтиром фахової підготовки [2].

Науковцями І.Мінтій, Т.Вакалюк, С.Івановою, О.Спіріним, В. Олексюком та А.Кільченко на основі аналізу сучасних тенденцій цифровізації освіти, розвитку генеративного штучного інтелекту та трансформації професійної діяльності викладача визначено перспективи розвитку цифрової компетентності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Дослідники акцентують увагу на необхідності формування здатності викладачів ефективно використовувати інструменти генеративного штучного інтелекту в освітньому процесі, здійснювати критичне оцінювання результатів їх роботи, дотримуватися принципів академічної доброчесності, цифрової етики та

інформаційної безпеки [1]. О.Стойка вивчала питання цифрової компетентності педагогів та досвід європейських країн що формування та розвитку зазначеної компетентності [7]

Слід також зазначити, що значна кількість наукових праць (В.Бикова, М.Бойка, А.Боярської-Хоменко, Г.Вернизуб, В.Ворожбіт-Горбатюк, С.Доценко, М.Кривонос, Н.Пономарьової, С.Петренка, Л.Петренко, О.Сахно, О.Спіріна, Т.Собченко, О.Стойки, С.Толочко та ін.) присвячена проблемі формування цифрової компетентності здобувачів вищої освіти, зокрема, майбутніх педагогів. Наприклад, у наукових розвідках Т.Собченко, В.Ворожбіт-Горбатюк розкрито теоретико-методологічні засади цифровізації освітнього процесу, особливості формування цифрової компетентності майбутніх педагогів, а також обґрунтовано педагогічні умови ефективного використання цифрових технологій у професійній підготовці здобувачів вищої освіти. Значну увагу дослідниці приділяють питанням інтеграції цифрових інструментів в освітнє середовище закладів вищої освіти, розвитку навичок критичного оцінювання цифрового контенту, академічної доброчесності та готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах цифрової трансформації освіти [12].

Аналіз широкого кола наукових праць засвідчив, що сучасні дослідження переважно зосереджені на характеристиці структури цифрової компетентності, розробленні моделей її формування, визначенні рівнів і критеріїв оцінювання, а також використанні цифрових технологій у професійній діяльності викладачів. Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання комплексного розвитку цифрової компетентності саме учасників освітнього процесу закладів вищої освіти як цілісної системи взаємодії викладачів, здобувачів освіти та цифрового освітнього середовища університету. Потребують подальшого дослідження також питання адаптації європейського досвіду до українських умов, зокрема, в контексті цифрової трансформації освіти, розвитку

дистанційного навчання, забезпечення цифрової безпеки та використання штучного інтелекту.

Отже, актуальність і наукова значущість статті полягають у необхідності узагальнення європейського досвіду розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу та визначення перспектив його впровадження в системі вищої освіти України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемі цифрової компетентності, аналіз сучасних досліджень засвідчує наявність низки невирішених аспектів. У більшості праць увага зосереджується переважно на розвитку цифрової компетентності викладачів або здобувачів освіти окремо, тоді як проблема розвитку цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу закладу вищої освіти як цілісної системи взаємодії залишається недостатньо дослідженою. Потребують подальшого наукового осмислення питання взаємозв'язку цифрової компетентності викладачів, здобувачів освіти, адміністрації закладу вищої освіти та цифрового освітнього середовища університету.

Недостатньо розробленими залишаються також організаційно-педагогічні механізми комплексного розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу в умовах цифрової трансформації вищої освіти. У сучасних дослідженнях обмежено висвітлено питання створення цілісної системи професійного розвитку викладачів, моніторингу рівня цифрової компетентності, забезпечення цифрової безпеки, формування цифрової культури та розвитку навичок критичного використання цифрових ресурсів і штучного інтелекту.

Актуальним залишається й питання адаптації європейського досвіду розвитку цифрової компетентності до українських реалій. Незважаючи на активне впровадження рамок DigComp та DigCompEdu у країнах Європейського Союзу, недостатньо досліджено можливості їх комплексного використання в

системі вищої освіти України з урахуванням сучасних викликів, пов'язаних із дистанційним і змішаним навчанням, воєнним станом, цифровою нерівністю та необхідністю забезпечення стійкості цифрового освітнього середовища.

Крім того, потребують подальшого вивчення питання використання генеративного штучного інтелекту в освітньому процесі закладів вищої освіти, зокрема в аспекті формування цифрової компетентності, цифрової етики, академічної доброчесності, інформаційної безпеки та відповідального використання цифрових технологій.

Отже, недостатня розробленість зазначених аспектів, потреба в узагальненні європейського досвіду та визначенні перспектив його впровадження у вітчизняній системі вищої освіти зумовлюють необхідність подальшого дослідження проблеми розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу закладів вищої освіти. Науковий внесок статті полягає в комплексному аналізі європейських підходів до розвитку цифрової компетентності, визначенні сучасних тенденцій цифровізації вищої освіти та окресленні перспектив використання європейського досвіду в українському освітньому просторі.

Метою статті є аналіз європейського досвіду розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти та визначення перспектив його використання в системі вищої освіти України.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі чинної нормативної бази проаналізувати сучасні підходи щодо визначення сутності цифрової компетентності.
2. Визначити сучасні тенденції та особливості розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу.
3. Окреслити перспективи використання європейського досвіду розвитку цифрової компетентності в системі вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується активною цифровою трансформацією, що зумовлює необхідність розвитку цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу. У країнах Європейського Союзу та Україні цифрова компетентність розглядається як одна з ключових компетентностей ХХІ століття, що забезпечує ефективну професійну діяльність, безперервний професійний розвиток, академічну мобільність та успішну інтеграцію в цифрове суспільство.

У ході дослідження було встановлено, що існуючі сучасні підходи у науковому просторі до трактування цифрової компетентності засвідчують її багатовимірний характер. Для закладів вищої освіти особливо важливим є те, що цифрова компетентність має формуватися диференційовано: у здобувачів освіти, як складник академічної та майбутньої професійної діяльності, у викладачів, як професійно-педагогічна здатність ефективно інтегрувати цифрові технології в освітній процес.

На думку автора є доцільним представити у таблиці 1 сучасні підходи визначення сутності цифрової компетентності у європейському та вітчизняному просторі.

Таблиця 1.

Сучасні підходи визначення сутності цифрової компетентності

Джерело	Визначення цифрової компетентності	Значення для учасників освітнього процесу
DigComp 2.2, Європейська комісія [11]	Сукупність знань, умінь і ставлень, необхідних для впевненого, критичного, відповідального й безпечного використання цифрових технологій. У структурі виокремлено 5 сфер: інформаційна грамотність, комунікація і співпраця, створення цифрового контенту, безпека, розв'язання проблем.	Дає універсальну основу для формування цифрової компетентності здобувачів освіти, викладачів і управлінців ЗВО, оскільки охоплює не лише технічні навички, а й критичне мислення, безпеку, етичність і здатність діяти в цифровому середовищі.

DigCompEdu, Європейська комісія [10]	Здатність ефективно використовувати цифрові технології у професійній діяльності: для комунікації, створення ресурсів, організації навчання, оцінювання, підтримки здобувачів освіти та розвитку їхньої цифрової компетентності.	Акцентує увагу на професійно-педагогічному вимірі цифрової компетентності викладача ЗВО: цифрові технології мають використовуватися не формально, а дидактично доцільно, відповідно до цілей навчання.
Digital Education Action Plan 2021–2027, Європейська комісія [8]	Цифрова компетентність розглядається як необхідна умова якісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти, а також як складник адаптації освітніх систем до цифрової епохи.	Підкреслює стратегічний характер розвитку цифрової компетентності: вона має формуватися системно — через цифрову інфраструктуру, підготовку педагогів, оновлення освітніх програм і розвиток цифрових навичок здобувачів освіти.
ЮНЕСКО: цифрова освіта та ШІ-компетентності [9]	Цифрова компетентність пов'язується не лише з використанням технологій, а й із критичним мисленням, етичністю, людською суб'єктивністю та готовністю діяти в умовах поширення штучного інтелекту.	Розширює розуміння цифрової компетентності учасників освітнього процесу через включення ШІ-грамотності, відповідального використання цифрових інструментів, захисту прав людини й академічної доброчесності.
Рамка цифрової компетентності громадян України [4]	Цифрова компетентність визначається як здатність особи впевнено, критично, відповідально й безпечно використовувати цифрові технології для навчання, професійної діяльності, комунікації та участі в суспільному житті.	Забезпечує адаптацію європейських підходів до українського контексту та може бути використана у ЗВО для діагностики, самооцінювання й планування розвитку цифрової компетентності здобувачів і викладачів.
Концепція розвитку цифрових компетентностей [3]	Цифрові компетентності розглядаються як важлива умова цифрової трансформації суспільства, підвищення конкурентоспроможності працівників і якості людського капіталу.	Орієнтує систему вищої освіти України на підготовку фахівців, здатних ефективно діяти в цифровому професійному середовищі, використовувати цифрові інструменти та постійно оновлювати власні цифрові навички.

Цифрову компетентність учасників освітнього процесу трактуємо як інтегровану характеристику особистості, що охоплює сукупність знань, умінь, навичок, цінностей і досвіду, необхідних для критичного, відповідального, безпечного та ефективного використання цифрових технологій у навчальній, професійній, науковій і комунікативній діяльності, а також для успішної взаємодії та самореалізації в умовах цифрового суспільства.

Аналіз сучасного європейського освітнього простору дає підстави стверджувати, що розвиток цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти країн ЄС є одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти. Сучасні тенденції розвитку цифрової компетентності формуються під впливом цифрової трансформації суспільства, поширення штучного інтелекту, розвитку відкритої науки, дистанційного та змішаного навчання, а також необхідності забезпечення якості, доступності й інклюзивності освіти [8; 10].

Так, однією з провідних тенденцій є перехід від інструментального підходу до комплексного розвитку цифрової компетентності. У країнах ЄС цифрова компетентність розглядається не лише як здатність використовувати цифрові технології, а як інтегрована характеристика особистості, що охоплює інформаційну грамотність, критичне мислення, цифрову комунікацію, медіаграмотність, кібербезпеку, цифрову етику та здатність до безперервного навчання [10; 11]. Це зумовлює необхідність системного формування цифрової компетентності як у здобувачів освіти, так і в науково-педагогічних працівників.

Важливою тенденцією є також професіоналізація цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти. У межах європейської рамки DigCompEdu акцентовано увагу на педагогічно доцільному використанні цифрових технологій, розвитку цифрової дидактики, цифрового оцінювання, персоналізації навчання та підтримки активної взаємодії між учасниками

освітнього процесу [10]. У зв'язку з цим у багатьох країнах ЄС активно впроваджуються програми підвищення кваліфікації викладачів, цифрові сертифікації, внутрішні університетські центри цифрового розвитку та системи самооцінювання цифрової компетентності.

Також у ході дослідження було встановлено, що ще однією тенденцією є інтеграція цифрової компетентності в усі освітні програми незалежно від спеціальності. Європейські університети орієнтуються на формування цифрових навичок як універсальної складової професійної підготовки майбутніх фахівців. У зв'язку з цим цифрові технології інтегруються в навчальні дисципліни, дослідницьку діяльність, проєктне навчання, академічну комунікацію та професійну взаємодію. Особливої актуальності набуває розвиток навичок роботи з даними, цифрового контенту, онлайн-комунікації та використання штучного інтелекту в професійній діяльності.

Суттєвою особливістю розвитку цифрової компетентності в країнах ЄС є орієнтація на цифрову безпеку та етичний вимір цифровізації освіти. У сучасних європейських документах значна увага приділяється питанням захисту персональних даних, інформаційної безпеки, академічної доброчесності, відповідального використання цифрових технологій і штучного інтелекту [5; 7; 9]. Це зумовлено необхідністю формування в учасників освітнього процесу навичок безпечної та відповідальної поведінки в цифровому середовищі.

Водночас сучасні європейські підходи характеризуються орієнтацією на гнучкість і персоналізацію навчання. Розвиток цифрової компетентності відбувається через використання змішаного та дистанційного навчання, цифрових платформ, відкритих освітніх ресурсів, адаптивних технологій і хмарних сервісів. Це забезпечує розширення доступу до освіти, підтримку індивідуальних освітніх траєкторій та можливість навчання впродовж життя.

Характерною особливістю розвитку цифрової компетентності в європейських університетах є також поєднання цифровізації освітнього процесу

з цифровою трансформацією управління закладами освіти. Університети впроваджують електронний документообіг, цифрові системи управління навчанням, аналітичні платформи, сервіси електронного оцінювання та моніторингу якості освіти. Це сприяє формуванню цілісного цифрового освітнього середовища, у якому цифрова компетентність стає необхідною умовою ефективної професійної діяльності всіх учасників освітнього процесу.

Отже, сучасні тенденції розвитку цифрової компетентності в закладах вищої освіти країн ЄС характеризуються комплексністю, міждисциплінарністю, практикоорієнтованістю, етичністю та стратегічною спрямованістю. Основними особливостями є системна інтеграція цифрової компетентності в професійну підготовку, розвиток цифрової дидактики, посилення уваги до цифрової безпеки та етики, використання штучного інтелекту й забезпечення умов для безперервного професійного розвитку учасників освітнього процесу.

Аналіз європейських підходів дає підстави визначити такі перспективи використання європейського досвіду розвитку цифрової компетентності в системі вищої освіти України:

по-перше, важливою перспективою є модернізація змісту професійної підготовки здобувачів вищої освіти шляхом наскрізної інтеграції цифрової компетентності в освітні програми всіх спеціальностей. Європейський досвід засвідчує доцільність формування цифрових навичок через використання цифрових технологій у навчальній, дослідницькій, проєктній і професійній діяльності;

по-друге, перспективним напрямом є розвиток цифрової компетентності науково-педагогічних працівників через систематичне підвищення кваліфікації, цифрове наставництво, професійні спільноти, сертифікаційні програми та створення центрів цифрової підтримки викладачів у закладах вищої освіти;

по-третє, актуальною перспективою є розвиток цифрової дидактики та впровадження інноваційних моделей навчання, зокрема змішаного,

дистанційного, адаптивного та персоналізованого навчання, що забезпечує гнучкість освітнього процесу та підтримку індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти;

по-четверте, важливим напрямом є забезпечення цифрової безпеки, академічної доброчесності та етичного використання цифрових технологій і штучного інтелекту. Це передбачає формування в учасників освітнього процесу навичок критичного оцінювання інформації, безпечної поведінки в цифровому середовищі, відповідального використання генеративного штучного інтелекту та дотримання принципів захисту персональних даних;

по-п'яте, перспективним є створення цілісного цифрового освітнього середовища закладів вищої освіти, що охоплює розвиток цифрової інфраструктури, електронного документообігу, платформ управління навчанням, цифрових сервісів моніторингу та оцінювання якості освіти.

Отже, використання європейського досвіду розвитку цифрової компетентності сприятиме модернізації системи вищої освіти України, підвищенню якості професійної підготовки, розвитку цифрової культури учасників освітнього процесу та інтеграції українських закладів вищої освіти до європейського освітнього простору.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було проаналізовано сучасні європейські підходи до розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу в закладах вищої освіти та визначено перспективи їх використання в системі вищої освіти України. Встановлено, що в умовах цифрової трансформації освіти цифрова компетентність набуває статусу однієї з ключових компетентностей XXI століття та розглядається як важливий чинник забезпечення якості освіти, професійної мобільності, конкурентоспроможності фахівців і безперервного професійного розвитку.

На основі аналізу європейських і вітчизняних нормативних документів та рамок цифрової компетентності встановлено, що сучасні підходи до трактування

сутності цифрової компетентності характеризуються комплексністю та багатовимірністю. Запропоновано авторське визначення ключового поняття дослідження.

Визначено сучасні тенденції розвитку цифрової компетентності в закладах вищої освіти країн ЄС: системна інтеграція цифрової компетентності в професійну підготовку майбутніх фахівців, професіоналізація цифрової компетентності викладачів, розвиток цифрової дидактики, поширення змішаного та дистанційного навчання, використання штучного інтелекту, посилення уваги до цифрової безпеки, академічної доброчесності та етичних аспектів цифровізації освіти.

Окреслено перспективи використання європейського досвіду розвитку цифрової компетентності в системі вищої освіти України.

Отже, поставлена мета дослідження була досягнута, а визначені завдання виконані. Водночас перспективними напрямками подальших наукових розвідок є розроблення моделей формування цифрової компетентності здобувачів і викладачів закладів вищої освіти, а також створення інструментів моніторингу й оцінювання рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу відповідно до європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Мінтій І. С., Вакалюк Т. А., Іванова С. М., Спірін О. та ін. Перспективи розвитку цифрової компетентності викладачів закладів вищої освіти засобами генеративного штучного інтелекту. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2026. Вип. 20. С. 82–97. DOI: 10.28925/2414-0325.2026.207
2. Петренко Л.М. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства [Електронний ресурс] : монографія

/Л.Петренко, О.Кучерявий, О.Лаврінєнко. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любєнєка», 2024. 246 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pped_2021_29_1_6

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show167-2021-%D1%80>

4. Рамка цифрової компетентності для громадян України. Київ : Міністерство цифрової трансформації України, 2021. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/5856-ramka_cifrovoi_kompetentnosti_dla_gromadan_ukraini.pdf

5. Собєнєко Т., Цимбалов Д. Нормативно-правове регулювання використання штучного інтелекту в освітї: досвід України та Європейського Союзу. *Молодь і ринок*. № 12 (244), 2025. С.43-51. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.345080>

6. Сторонський Р., Доронїна О., Паламарчук О. Формування цифрових компетентностей викладачів вищої освіти України в контекстї глобалїзації освітнього простору. *Педагогїчна академїя: Науковї записки*. 2025. Вип. 17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15277657>

7. Стойка О. Цифрова компетентність вчителя в Європейському освітньому дискусї. *The Modern Higher Education Review*. 2023. Вип. 8. С.112–122. <https://doi.org/10.28925/2617-5266.2023.813>

8. European Commission. Digital Education Action Plan (2021–2027): Resetting education and training for the digital age. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>

9. UNESCO. Digital Education. URL: <https://www.unesco.org/en/digital-education>

10. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Luxembourg : Publications Office of the European Union,

2017. 95 p. DOI: 10.2760/159770. URL:
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>

11. Vuorikari R., Kluzer S., Punie Y. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2022. DOI: 10.2760/115376.
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>

12. Vorozhbit-Horbatiuk, V., Sobchenko T. Results of Digital Competence Development for Philology Students within Blended Learning. *Educational Challenges*. 2022. 27(2), 185-198. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.13>

13. Cabero-Almenara J., Gutiérrez-Castillo J. J., Palacios-Rodríguez A., Barroso-Osuna J. Comparative European DigCompEdu Framework (JRC) and Common Framework for Teaching Digital Competence (INTEF) through expert judgment. *Texto Livre*. 2021. Vol. 14(1). DOI: 10.35699/1983-3652.2021.25740

14. Dias-Trindade S., Moreira J. A., Nunes C. Assessment of university teachers' digital competences: Portuguese and Spanish experiences. *Assessment of university teachers*. 2020. Vol. 15 (1). P.50-69. DOI: 10.30557/QW000025

15. López-Nuñez J. A. et al. Assessment of digital competence in higher education teachers: a systematic review. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14(11). <https://doi.org/10.3390/educsci14111181>